

Hallituksen esitys eduskunnalle Yhdistyneiden kansakuntien teknologiainnovaatioiden laboratorion asemasta Yhdistyneiden kansakuntien kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi joulukuussa 2019 kirjeenvaihdolla tehdyn sopimuksen Suomen hallituksen ja YK:n välillä YK:n teknologiainnovaatioiden laboratorion (UNTIL) asemasta sekä lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Sopimuksen keskeisenä tavoitteena on soveltaa YK:n hankepalveluiden toimiston (UNOPS) Suomen-toimistosta tehtyä sopimusta UNTILin toimistoon Suomessa, sekä toimiston ja sen henkilöstön erioikeuksiin ja vapauksiin.

Sopimus tulee voimaan Suomen hallituksen ilmoittaessa saattaneensa päätökseen ne menettelyt, joita edellytetään, jotta sopimus sitoisi Suomea. Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan, kun sopimus tulee voimaan.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta.....	3
1.2 Valmistelu.....	3
2 Sopimuksen tavoitteet.....	4
3 Keskeiset ehdotukset.....	4
4 Esityksen vaikutukset	5
5 Lausuntopalaute.....	6
6 Sopimuksen määräykset ja niiden suhde Suomen lainsäädäntöön	6
7 Voimaantulo	19
8 Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumus	19
9 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys	19
9.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus.....	19
9.2 Käsittelyjärjestys.....	20
LAKIEHDOTUS	22
Yhdistyneiden kansakuntien teknologiainnovaatioiden laboratorion asemasta	
Yhdistyneiden kansakuntien kanssa tehdystä sopimuksesta	22
SOPIMUSTEKSTI	23

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

YK:n pääsihteeri Antonio Guterres asetti vuonna 2017 yhdeksi keskeiseksi tavoitteeksi hyödyntää digitalisaation tarjoamia mahdollisuuksia paremmin niin YK:n sisällä kuin sen työssä rauhan, turvallisuuden, kestävä kehityksen ja ihmisoikeuksien vahvistamiseksi. Vuodesta 2017 lähtien YK-järjestelmässä on lisääntyvässä määrin kehitetty innovaatiotyötä. YK:hon on luotu myös koko järjestelmän kattava YK:n lastenjärjestön ja Maailman elintarvikeohjelman johdolla toimiva innovaatioverkosto. Pääsihteeri on perustanut myös oman toimistonsa yhteyteen innovaatioyksikön (Lab), joka ohjaa massadataa ja tekoälyä YK:n kehitys- humanitaarissa ja rauhanturvatyössä hyödyntävää verkostoa (Global Pulse).

1.2 Valmistelu

Sopimuksen valmistelu

YK:n sihteeristön tietohallintotoimisto (Office of Information and Communications Technology, OICT) käynnisti YK teknologiainnovaatioiden laboratorioden (United Nations Technology Innovation Labs, UNTIL) verkoston muodostamisen. UNTIL-laboratorioiden tavoitteena on koota yhteen eri toimijoita YK-järjestelmästä, tutkimus- ja tiedemaailmasta, yksityiseltä sektorilta ja kansalaisyhteiskunnasta toteuttamaan YK:n tavoitteita uusimman teknologian avulla. Laboratoriot toimivat kehitys- ja kokeilualustoina digitaalisille ratkaisuille, tuotteille ja palveluille, joita voidaan tämän jälkeen tarjota YK:n ja kehitysmaiden käyttöön. UNTIL-laboratorioiden työ pohjautuu avoimeen lähdekoodiin, avoimeen tietoon ja standardeihin. Toiminnassa korostuu aktiivinen yhteistyö kehitysmaiden kanssa.

Laboratorioita on tällä hetkellä Suomen pilottiprojektin lisäksi Egyptissä, Malesiassa ja Intiassa. Tällä hetkellä UNTIL-verkostoa johtaa OICT:n Wienin-yksikkö. UNTIL tekee läheistä käytännön yhteistyötä muiden YK:n sihteeristön ja YK-järjestelmän toimijoiden kanssa. YK:n pääsihteeri harkitsee parhaillaan pilottivaiheen jälkeisen toiminnan muotoa. Mahdollisuutena on toiminnan johdon siirtäminen suoraan YK:n pääsihteerin alaisuuteen ja Global Pulsen yhteyteen. Toiminta jatkuisi sisällöllisesti sopimuksen mukaisena ja YK:n sihteeristössä, eikä edellyttäisi sopimuksen muutosta UNTILin Suomen toimiston osalta. Jos YK:n pääsihteeri päättää muuttaa UNTILin nimeä toiminnan vakiinnuttamisen yhteydessä, ulkoministeriö tekee tästä ilmoituksen sopimussarjaan.

Kansallinen valmistelu

YK:n sihteeristö kääntyi keväällä 2017 kaikkien YK:n jäsenmaiden puoleen tiedustellen näiden halukkuutta isännöidä suunniteltuja YK:n teknologiainnovaatioiden laboratorioita. Suomi ilmaisi alustavan kiinnostuksensa, koska laboratorioden toiminta nähtiin uudenaikaisena Suomen kehityspoliittisten tavoitteiden kannalta myönteisenä toimintamallina. YK:n sihteeristö vieraili Suomessa kesällä 2017. Vierailun sisältökeskustelut järjestettiin tiiviissä yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön, TEKESin, Finpron, Aalto yliopiston, VTT:n, SITRA:n ja Espoon kaupungin kanssa. YK:n ja ulkoministeriön välillä allekirjoitettiin 27.7.2017 aiesopimus, jossa mahdollisen tulevan Suomen laboratoriotoininnan teemoiksi vahvistettiin koulutus, terveys, kiertotalous sekä rauha ja turvallisuus.

UNTILin kokeiluvaiheen projekti aloitti toimintansa Espoossa, Otaniemessä, vuonna 2018. Kokeiluvaiheen projektin henkilökunta on työskennellyt Suomessa toimivan Taloudellisen kehitystutkimuksen kansainvälisen instituutin (WIDER-instituutti) sateenvarjon alla. Siten henkilöstö on kuulunut YK:n yliopiston kanssa Taloudellisen kehitystutkimuksen kansainvälisestä instituutista tehdyn sopimuksen (WIDER-sopimus, SopS 35–36/1984) alaisuuteen.

Kokeiluvaiheen projekti on päättymässä 30.6.2020. Tarkoitus on, että sen jälkeen UNTIL jatkaa toimintaa Suomessa YK:n sihteeristön toiminnan osana Suomessa sijaitsevana toimistona. Kokeiluvaiheen projektiin kuuluu 13 henkilöä, joiden on tarkoitus jatkaa UNTILin Suomen toimistossa. UNTIL ei ole suunnittelemassa merkittävää henkilöstömäärän muutosta lähitulevaisuudessa.

Suomi vastaanotti 11.11.2019 YK:n sihteeristön hallintostrategioiden, -politiikan ja valvonnan alipääsihteeriltä, Catherine Pollardilta, virallisen kirjeen. Kirjeessä esitettiin, että Yhdistyneiden kansakuntien hankepalveluiden toimiston Suomen-toimiston asemasta Suomen hallituksen ja YK:n välillä 12.8.2019 tehtyä sopimusta (SopS 1–2/2020), jäljempänä UNOPS-sopimus, sovellettaisiin vastaavasti UNTILin sekä sen toimintaan ja henkilöstöön Suomessa, mukaan lukien kokeiluvaiheen henkilöstö, joka jatkaa työskentelyään UNTILissa.

Ulkoministeriö lähetti 15.11.2019 YK:n ehdotuksen lausunnolle sisäministeriöön, valtionvarainministeriöön, työ- ja elinkeinoministeriöön sekä sosiaali- ja terveysministeriöön. Lausuntopyyntöön vastasivat sisäministeriö, valtionvarainministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö. Ministeriöt eivät nähneet estettä sopimuksen tekemiselle kirjeenvaihdolla Suomen hallituksen ja YK:n välillä.

Tasavallan presidentti myönsi kirjeenvaihtovaltuudet valtioneuvoston esittelystä 19.12.2019. Vastaus YK:n kirjeeseen lähetettiin 20.12.2019.

Hallituksen esitysluonnos lähetettiin lausunnoille sisäministeriöön, valtiovarainministeriöön, työ- ja elinkeinoministeriöön sekä sosiaali- ja terveysministeriöön. Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa https://valtioneuvosto.fi/hankkeet_tunnuksella_UM012:00/2019.

Lisäksi ulkoministeriö järjesti tapaamisen vastuuviranomaisten kanssa, jonka perusteella ulkoministeriö teki viran puolesta muutokset huomioiden korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen (KHO:2019:170).

2 Sopimuksen tavoitteet

UNTILin asemasta Suomen hallituksen ja YK:n välillä tehdyn sopimuksen, jäljempänä UNTIL-sopimus, tavoitteena on sopia toimiston perustamisesta Suomeen, sen oikeudellisesta asemasta sekä toimiston ja sen henkilöstön erioikeuksista ja vapauksista.

Toimiston ja henkilöstön erioikeudet ja vapaudet perustuvat oleellisin osin YK:n erioikeuksia ja vapauksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen (SopS 23/1958), jäljempänä YK:n privilegiosopimus. YK:n hankepalveluiden toimiston Suomen-toimistosta tehtyä, 19.1.2020 voimaantullutta sopimusta (UNOPS-sopimusta) sovelletaan vastaavasti UNTILin.

3 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Suomen hallituksen ja YK:n välisen sopimuksen UNTILin asemasta.

Esitys sisältää myös ehdotuksen niin sanotuksi blankettilaiksi, jolla saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

4 Esityksen vaikutukset

Esityksellä on vähäisiä taloudellisia vaikutuksia sopimukseen sisältyvien verotukseen, tulleihin ja sosiaaliturvamaksuihin liittyvien vapautuksien vuoksi. UNTILin Suomen-toimisto ja sen varat, tulot ja muu omaisuus on vapautettu välittömistä ja välillisistä veroista sekä kaikista tuonti- ja vientitulleista ja veroista ja tuonti- ja vientirajoituksista sen viralliseen käyttöön tarkoitettujen tavaroiden osalta. Toimiston virkamiehet on vapautettu YK:n heille maksamien palkkojen ja muiden maksujen verotuksesta. Toimiston päällikkö ja virkamiehet, joiden virka-arvo on P/L-5 tai sitä korkeampi ja jotka eivät ole Suomen kansalaisia tai asu Suomessa, sekä heidän puolisonsa ja alaikäiset lapsensa, jotka eivät ole Suomen kansalaisia tai asu Suomessa, saavat ne erioikeudet, vapaudet ja helpotukset, jotka myönnetään Suomeen akkreditoituille vastaavan tasoisille diplomaattisten edustustojen henkilökunnan jäsenille. Toimistossa työskentelisi tämänhetkisen arvion mukaan noin 13 henkilöä, joista osa olisi suomalaisia. Yksi tehtävistä on P5-tasoa, eikä sitä korkeampia virka-arvoja ole tässä vaiheessa suunnitteilla. Näiden määräysten myötä Suomi menettää vähäisessä määrin verotuloja.

UNTILin palveluksessa oleva henkilöstö ei kuulu Suomen sosiaaliturvajärjestelmän piiriin, eikä UNTIL siten maksa työnantajan sosiaaliturvamaksuja. Koko henkilöstöllä on kuitenkin velvoite olla sairausvakuutettu joko YK:n kautta tai muulla tavoin. Suomen kansalaisilla, Suomeen kotikunnan rekisteröineillä Euroopan unionin kansalaisella tai häneen ulkomaalaislain (301/2004) mukaan rinnastettavalla ja Suomessa jo ennen UNTILissa työskentelyä asuneilla on oikeus kotikunnan palveluihin. Tästä voi aiheutua yksittäistapauksissa kuluja kunnallisen sosiaaliturvajärjestelmän palvelujen käytöstä.

Suomen UNTIL-laboratoriolle valitut ensimmäiset temaattiset painopisteet – koulutus, terveys, kiertotalous sekä rauha ja turvallisuus – ovat linjassa Suomen kehityspolitiikan painotusten kanssa ja siten tukevat Suomen tavoitteiden toteuttamista. Laboratorio tuottaa näillä sektoreilla digitaalisia ratkaisuja, jotka vastaavat kehitysmaiden tarpeisiin. Temaattisiin painopisteisiin liittyy myös yritystoiminnan kehittämistä. Toiminta voi myöhemmin laajentua ensimmäisten temaattisten painopisteiden lisäksi soveltuvien osin muihin YK kehitys- ja humanitaarisiin tavoitteisiin.

Suomi on sitoutunut tukemaan UNTILin pilottiprojektia ja sen jälkeen tulevaa UNTILin Suomen-toimistoa ainakin ensimmäisten kolmen vuoden aikana kehitysyhteistyövaroista yhteensä 7,5 miljoonalla eurolla. Suomen mahdollinen jatkorahoitus tulee riippumaan UNTILin työn tuloksellisuuden arvioinnista sekä mahdollisten vaihtoehtoisten rahoituskanavien löytymisestä. Suomen tuesta ja sen määrästä päätetään erikseen valtion talousarvioprosessissa kehitysyhteistyömäärärahoista päätettäessä.

UNTILin läsnäolo Suomessa on jo pilottiprojektin aikana antanut Suomelle uuden kanavan YK:n kehitysjärjestelmän sisällä kehityspoliittisten tavoitteiden toteuttamiseksi. UNTIL on tukenut Suomen osallistumista mm. digitaalista yhteistyötä käsitelleen, YK:n pääsihteerin asettaman korkean tason paneelin raportin seurantaan. Seurannassa korostuu sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän vahvistaminen sekä kestävä kehityksen tavoitteet. Lisäksi pilottiprojekti on käynnistänyt lukuisia yhteistyöhankkeita suomalaisten startup-yritysten kanssa. Tämä yhteistyö antaa yrityksille mahdollisuuden todentaa yritysten teknologisten innovaatioiden soveltuvuutta YK:n ja kehitysmaiden käyttöön.

5 Lausuntopalaute

Ministeriöiden lausunnoissa ei nähty esteitä sopimuksen hyväksymiselle, eikä esitetty yksityiskohtaisia huomioita hallituksen esityksestä.

6 Sopimuksen määräykset ja niiden suhde Suomen lainsäädäntöön

Kirjeenvaihdolla sovitaan, että UNOPS-sopimusta sovelletaan vastaavasti (*mutatis mutandis*) UNTILiin sekä sen toimintaan ja henkilöstöön Suomessa, mukaan lukien kokeiluvaiheen henkilöstö, joka jatkaa työskentelyään UNTILissa. Siten tässä osiossa selostetaan UNOPS-sopimuksen määräysten vastaava soveltaminen UNTILiin.

I artikla. Määritelmät

Artiklassa määritellään sopimuksen kannalta keskeiset käsitteet.

”Pääjohtaja” tarkoittaa UNTILin osalta YK:n pääsihteeriä tai YK:n sihteeristön edustajaa, jos pääsihteeri on antanut valtuudet toiselle johtaa maailmanlaajuisesti UNTILin toimintaa.

”Toimiston virkamiehet” käsittää sekä YK:n privilegiosopimuksessa määritellyt virkamiehet että muun henkilöstön, joka on palkattu joustavammalla palvelussuhdesopimuksella. Tämä perustuu YK:n vuoden 1946 päätöslauselmaan 76(1), jossa YK:n privilegiosopimuksen määräykset laajennetaan koskemaan myös muuta YK:n henkilöstöä kuin sitä, joka on mainittu privilegiosopimuksen V artiklassa (virkamiehet) ja VI artiklassa (asiantuntijat). Paikallisesti palkatut ja tuntipalkkaiset henkilöt on jätetty määritelmän ulkopuolelle. Artiklan virkamiehet-käsite kattaa myös esimerkiksi harjoittelijat ja YK:n vapaaehtoiset, joiden erioikeuksia ja vapauksia on muuten erikseen rajoitettu.

Perheenjäsenen määritelmässä on huomioitu Suomen ulkomaalaislain lähtökohta ja YK:n soveltama perheenjäsenen määritelmä ilman, että kumpaakaan oltaisiin sellaisenaan suoraan sisällytetty määritelmään. Sopimuksessa perheenjäsenen määritelmä on laajempi kuin ulkomaalaislain kolmannen maan kansalaisia koskeva perheenjäsenen määritelmä (37 §). Samalla sopimuksen määritelmä on suppeampi kuin ulkomaalaislain EU:n kansalaisen perheenjäsenen määritelmä (154 §), koska sopimuksen määritelmä ei kata kaikkia alle 21-vuotiaita lapsia, eikä siihen ole sisällytetty kaikkia virkamiehen ja hänen aviopuolisonsa huollettavina olevia sukulaisia suoraan ylenevässä polvessa, vaan ainoastaan virkamiehen vanhemmat, jotka ovat riippuvaisia virkamiehen huolenpidosta. YK:n henkilöstösäännöissä (ST/SGB/2018/1) määritellään huolenpidosta riippuvaiset perheenjäsenet (sääntö 3.6.). UNTIL-sopimuksen määritelmään on YK:n henkilöstösäännön perusteella sisällytetty virkamiehen 18–21-vuotias lapsi, joka opiskelee kokoaikaisesti yliopistossa tai vastaavassa oppilaitoksessa, ja virkamiehen minkä tahansa ikäinen lapsi, jolla on pysyvä tai pitkäaikaiseksi otaksuttava vamma. Sopimuksessa perheenjäsenen määritelmään ei kuitenkaan ole sisällytetty YK:n henkilöstösäännöissä toissijaisena huollettavana mainittua virkamiehestä riippuvaista siskoa ja veljeä.

Määritelmistä toimiston virkamiehen ja perheenjäsenen määritelmät kuuluvat lainsäädännön alaan. Perheenjäsenen on Suomessa määritelty ulkomaalaislaissa (37 § ja 154 §). Mainitut määritelmät vaikuttavat myös välillisesti sopimuksen muiden aineellisten, lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten tulkintaan ja soveltamiseen.

II artikla. Toimiston perustaminen

Artiklassa määrätään UNTILin toimiston toimipaikan perustamisesta Suomeen.

III artikla. *Oikeushenkilöllisyys*

Artiklan mukaan UNTILin toimistolla on Suomessa oikeushenkilöllisyys ja siten kelpoisuus tehdä sopimuksia, hankkia ja luovuttaa kiinteää ja irtainta omaisuutta sekä panna vireille oikeudenkäyntejä. Artikla vastaa YK:n privilegiosopimuksen 1 artiklan kirjausta YK:n oikeuskelpoisuudesta.

Oikeushenkilöllisyydestä ja siihen liittyvästä oikeustoimikelpoisuudesta ja oikeudellisesta toimintakyvystä säädetään Suomessa lailla, joten määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

IV artikla. *Sopimuksen tarkoitus ja soveltamisala*

Artiklassa määrätään, että sopimuksella säännellään UNTILin toimiston asemaa Suomessa ja erityisesti sen toimitilojen ja virkamiesten asemasta. Siinä todetaan lisäksi, että Suomi ja UNTIL voivat UNTIL sopimuksen lisäksi tehdä hankekohtaisia sopimuksia.

V artikla. *Yleissopimuksen soveltaminen*

Artiklassa todetaan, että Suomi soveltaa UNTILin Suomen-toimistoon YK:n privilegiosopimusta. UNTIL on osa YK:ta, ja siten tämä artikla on toteava, eli privilegiosopimuksen soveltamisalaa ei laajenneta.

YK:n privilegiosopimuksen voimaansaattamisesta on säädetty lailla ja asetuksella (SopS 23–24/1958).

VI artikla. *Toimiston loukkaamattomuus*

Artiklan 1 kohdassa määrätään toimiston ja sen omaisuuden, arkiston ja televiestinnän loukkaamattomuudesta. Ne vapautetaan kaikenlaisesta lainkäytöstä, jollei yksittäistapauksessa tästä vapautuksesta ole nimenomaisesti luovuttu YK:n privilegiosopimuksen mukaisesti. Lainkäyttöä koskevasta vapautuksesta luopuminen ei kuitenkaan koske täytäntöönpanotoimia. Kohta perustuu YK:n privilegiosopimuksen II artiklan 2 ja 3 §:ään.

Artiklan 2 kohdassa määrätään, että tulipalon tai muun pikaisia suojelutoimia edellyttävän hätätilanteen sattuessa toimiston päällikön oletetaan antaneen suostumuksensa toimitiloihin menemiseen tarvittaessa, jollei häntä voida tavoittaa ajoissa.

Artiklan 3 kohta vahvistaa, että UNTILin toimitiloja voidaan käyttää kokouksiin, seminaareihin, näyttelyihin ja muihin, näihin liittyviin toimintoihin, joita toimisto tai muut YK:n yksiköt järjestävät. Artiklan 4 kohdan mukaan toimitiloja ei käytetä sopimuksen tarkoituksen ja soveltamisalan vastaisesti. Artiklan 5 kohdan mukaan UNTIL estää toimiston toimitilojen käyttämisen turvapaikkana henkilöille, jotka välttelevät pidättämistä Suomen lainsäädännön perusteella.

Lainkäytöllinen koskemattomuus merkitsee toimiston ja sen omaisuuden vapautusta kaikesta, lähinnä siviili- ja hallinto-oikeudellisesta, tuomiovallasta Suomen lainkäyttöpiirissä. Omaisuuden vapautus pakkotoimista koskee erilaisia hallinnollisia ja prosessuaalisia pakkokeinoja ja turvaamistoimia. Artiklassa määrätty toimiston tilojen, arkiston ja asiakirjojen loukkaamattomuus poikkeaa paikkaan kohdistuvan etsinnän ja takavarikon osalta Suomen lainsäädännöstä. Takavarikosta turvaamistoimena säädetään muun muassa oikeudenkäymiskaaren (4/1734) 7 luvussa. Hallinnollisista pakkotoimista säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990). Omaisuuden pakkolunastuksesta säädetään muun muassa laissa kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta (603/1977). Valmiuslaissa (1552/2011) säädetään omaisuuteen kohdistuvista

pakkotoimista poikkeusolojen aikana. Ulosottokaareissa (705/2007) säädetään tuomioiden ja päätösten täytäntöönpanosta.

VII artikla. *Turvallisuus ja suojelu*

Artiklassa todetaan, että UNTIL on vastuussa turvallisuudesta ja järjestyksen ylläpitämisestä toimitiloissaan. Samalla Suomi tarjoaa toimistolle ja sen henkilöstölle toimiston toiminnan tehokkaaseen harjoittamiseen tarvittavan turvallisuuden. UNTILin Suomen-toimiston päällikön pyynnöstä toimivaltaiset viranomaiset toteuttavat mahdolliset toimenpiteet, joita tarvitaan lain ja järjestyksen ylläpitämiseksi toimiston toimitiloissa tai niiden välittömässä läheisyydessä. Ensisijaisesti tämä tarkoittaa tavanomaista yhteistyötä viranomaisten, kuten poliisin tai suojelupoliisin, kanssa, näiden oman tilannearvion perusteella.

Järjestyslaissa (612/2003) säädetään yleisen järjestyksen ja turvallisuuden edistämisestä. Poliisilain (872/2011) 2 luvun 5 §:ssä säädetään julkisrauhan suojaamisesta. Poliisimiehellä on oikeus rikoslain (39/1889) 24 luvun 3 §:ssä tarkoitetun julkisrauhan suojaaman tilan tai muun paikan haltijan tai tämän edustajan pyynnöstä poistaa henkilö, joka ilman laillista oikeutta tunkeutuu, menee salaa tai toista harhauttamalla taikka kätkeytyy sinne tai jättää noudattamatta käskyn poistua sieltä.

VIII artikla. *Isäntämaan julkiset palvelut ja rahoitus*

Artiklan 1 ja 2 kohdan tarkoituksena on, että UNTIL saa kaikki tarvittavat tavanmukaiset julkiset palvelut samoin ehdoin kuin muut edustustot ja etteivät palvelujen keskeytykset pääse haittaamaan sen toimintaa. Lisäksi, osana tukeaan UNTILin toiminnalle, Suomi lupautuu saattamaan UNTILin saataville alustavasti kalustetun toimistotilan, joka soveltuu palvelemaan UNTILin päätoimipaikkana Suomessa. Kalustettu toimistotila on annettu pilottivaiheen projektin käyttöön vuonna 2018 ja sama tila on UNTILin toimiston käytössä jatkossakin.

UNOPS-sopimuksesta poiketen on artiklan 3 kohdan soveltamisesta UNTILiin erikseen sovittu Suomen rahoittavan UNTILin toimiston perustamista aluksi kolmen vuoden ajan. Tämä päätös sisälsi myös pilottivaiheen, eli rahoitus alkoi vuonna 2018. Kyseessä on siirtomääräraha. Jatkorahoituksesta päätetään erikseen osana valtionalouden talousarvioprosessia.

Artiklan 4 kohdan mukaan Suomi pitää julkisten palveluiden turvaamista häiriötilanteissa UNTILille yhtä tärkeänä kuin keskeisten valtion virastojen ja elinten palvelutarpeita.

Artiklan 5 kohdan mukaan artiklan määräykset eivät estä Suomen palontorjunta- ja terveydensuojelumääräysten kohtuullista soveltamista.

IX artikla. *Viestintää koskevat helpotukset*

Artikla täydentää YK:n privilegiosopimuksen III artiklan määrittämiä tietoyhteyksiä koskevia helpotuksia. Suomi sitoutuu varmistamaan UNTILin virallisen viestinnän loukkaamattomuuden, käytettävistä viestimistä riippumatta. Lisäksi UNTILilla on oikeus käyttää radio-, satelliitti- ja muita televiestintälaitteita. Suomella ei tällä hetkellä ole nimenomaisesti YK:lle rekisteröityjä taajuuksia, mutta Suomi antaa hakemuksesta sopivat taajuudet UNTILin käyttöön.

Perustuslain 10 §:n 2 momentissa säädetään kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestin salaisuuden loukkaamattomuudesta. Perustuslain 12 §:n 1 momentissa puolestaan säädetään sa-

nanvapaudesta, johon sisältyy muun muassa oikeus ilmaista ja julkistaa viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Radiotaajuuksista säädetään laissa sähköisen viestinnän palveluista (917/2014).

X artikla. *Rahavarat, muut varat ja muu omaisuus*

Artiklassa UNTIL sekä sen rahavarat, muut varat ja muu omaisuus vapautetaan kaikenlaisesta lainkäytöstä, jollei yksittäistapauksessa tästä vapautuksesta ole nimenomaisesti luovuttu YK:n privilegiosopimuksen mukaisesti. Samoin UNTILin Suomen-toimiston omaisuus ja varat vapautetaan kaikenlaisesta sääntelystä ja valvonnasta sekä kaikenlaisista maksuaikarajoituksista ja muista rajoituksista. UNTIL voi pitää hallussaan ja siirtää rahavarojaan Suomesta toiseen maahan ja Suomen sisällä.

Artiklan mukainen lainkäyttöllinen koskemattomuus merkitsee toimiston ja sen omaisuuden ja varojen vapautusta kaikesta, lähinnä siviili- ja hallinto-oikeudellisesta, tuomiovallasta Suomen lainkäyttöpiirissä. Edellä VI artiklan yhteydessä on selostettu Suomen lainsäädännön suhdetta omaisuuden vapautukseen erilaisista hallinnollisista ja prosessuaalisista pakkokeinoista ja turvaamistoimenpiteistä.

UNTILin omaisuuden ja varojen lainkäyttövapautus perustuu YK:n privilegiosopimuksen II artiklan 7 §:ään. EU:n jäsenyyden ja euroalueeseen kuulumisen vuoksi rahapolitiikka ei pääsääntöisesti enää kuulu Suomen toimivaltaan. Artiklan rahoitusjärjestelyjä koskevat vapautukset poikkeavat kuitenkin niistä valvontaa ja säännöstelyä poikkeusoloissa koskevista määräyksistä, joista säädetään valmiuslaissa. Siltä osin kuin rahapolitiikka valmiuslaissa säädetyiltä osin kuuluu Suomen toimivaltaan, määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Samalla Suomea sitovat kansainväliset säädökset ja Euroopan unionin rahanpesudirektiivi (2015/849/EU) sekä sen nojalla säädetyt kansalliset säädökset, kuten laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä (444/2017), jotka käytännössä velvoittavat muun muassa luotto- ja finanssilaitoksia ja sisältävät oikeushenkilöiden ilmoitusvelvollisuuksia.

XI artikla. *Toimiston vapauttaminen veroista ja tulleista sekä tuonti- ja vientirajoituksista viralliseen käyttöön tarkoitettujen tavaroiden osalta*

Artiklan mukaan UNTILin Suomen-toimisto ja sen varat, tulot ja muu omaisuus vapautetaan kaikista Suomen lainsäädännöllä säädetyistä välittömistä ja välillisistä veroista, jotka kohdistuvat järjestön viralliseen käyttöön suoritettuihin hankintoihin. Lisäksi toimisto vapautetaan kaikista tuonti- ja vientitulleista ja veroista sekä tuonti- ja vientirajoituksista sen viralliseen käyttöön tarkoitettujen tavaroiden osalta.

YK:n privilegiosopimuksen II artiklan 7 §:n perusteella YK on vapautettu kaikista välittömistä veroista. YK ei kuitenkaan vaadi vapautusta veroista, jotka ovat tosiasiallisesti pelkästään maksuja julkisista yleishyödyllisistä palveluista. Kyseessä ovat palvelut, joista peritään maksu palveluiden määrään perustuvan kiinteän taksan mukaisesti ja jotka ovat tarkasti yksilöitävissä. Artikla vastaa YK:n privilegiosopimuksen määräystä.

Lisäksi YK:n privilegiosopimuksen mukaan YK on vapautettu tullimaksuista eikä se ole tuonti- ja vientikiellon eikä tuonti- ja vientirajoitusten alainen sen viralliseen käyttöön tuotuihin tai viettyihin tavariin nähden.

HE 16/2020 vp

Määräykset verovapaudesta poikkeavat voimassa olevasta välittömiä veroja koskevasta lainsäädännöstä, mutta ne vastaavat kansainvälisille järjestöille tavanomaisesti myönnettäviä erioikeuksia ja vapauksia.

Artiklan määräykset välillisistä veroista myönnettävistä vapautuksista kuuluvat EU:n yksinomaiseen toimivaltaan siltä osin kuin kyseisten määräysten sisällöstä on voimassa unionin lainsäädäntöä.

Arvonlisäverotuksessa sovellettavista vapautuksista ja menettelystä säädetään yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä annetussa EU:n neuvoston direktiivissä 2006/112/EY. EU:n jäsenvaltioiden on vapautettava verosta tavaroiden maahantuonti sekä tavaroiden luovutukset ja palvelujen suoritukset, jotka on tarkoitettu sijaintijäsenvaltion viranomaisten tunnustamille kansainvälisille järjestöille kansainvälisten perustamissopimusten tai kotipaikkasopimusten rajoituksin ja edellytyksin.

Tullimaksujen osalta Suomella ei ole enää pääsääntöisesti toimivaltaa, koska asia kuuluu EU:n yksinomaiseen toimivaltaan. Yhteisön tullittomuusjärjestelyn luomisesta annetun neuvoston asetuksen 1186/2009/EY säännökset eivät estä jäsenvaltioita muun muassa myöntämästä tullittomuutta, joka kuuluu kansainvälisille järjestöille kansainvälisten sopimusten tai toimipaikan sijaintia koskevien sopimusten nojalla tavanomaisesti myönnettyihin etuoikeuksiin, mukaan lukien kansainvälisten kokousten yhteydessä myönnetty tullittomuus. Jäsenvaltion on toimitettava komissiolle tiedoksi tällaisen sopimuksen tullimääräykset. Tullilain (304/2016) 44 §:ssä säädetään eräisiin kansainvälisiin sopimuksiin perustuvasta tullittomuudesta.

Perustuslain 81 §:n 1 momentin ja 121 §:n 3 momentin mukaan verovelvollisuuden perusteista säädetään lailla.

Arvonlisäverolain (1501/1993) 129 b §:n 1 momentti ja valmisteverotuslain (182/2010) 18 §:n 1 momentin 2 kohta sisältävät edellytykset verovapauksien myöntämiselle kansainväliselle järjestölle. Arvonlisäverolain 94 §:ssä säädetään poikkeukset maahantuonnin verollisuudesta.

Arvonlisäveron palautuksessa noudatetaan arvonlisäverolain 129 b §:ssä säädettyä menettelyä: Suomessa sijaitsevalle Suomen tunnustamalle kansainväliselle järjestölle ja tämän henkilökunnalle palautetaan Suomesta ostettujen tavaroiden ja palvelujen hankintaan sisältyvä vero, jos tästä on sovittu perustamis- tai isäntämaasopimuksessa ja tällaisen sopimuksen asettamien rajoituksin. Palautuksen edellytyksenä on, että tavaran tai palvelun verollinen ostohinta on vähintään 170 euroa. Hakemus tehdään neljänneskalenterivuodelta ulkoministeriölle, joka vahvistaa, onko hakijalla perustamis- tai isäntämaasopimuksen, hakijan aseman sekä tavaran tai palvelun käyttötarkoituksen perusteella oikeus palautukseen. Verohallinto tarkistaa muut palautuksen edellytykset ja palauttaa veron.

Arvonlisäverolain 94 §:n 1 momentin 23 kohdassa säädetyn maahantuonnin verottomuuden edellytyksenä on, että maahantuonnista suoritettavan veron peruste lisättynä arvonlisäveron osuudella olisi vähintään 170 euroa. Ulkoministeriö vahvistaa verottomuuden edellytykset.

Ulkoministeriö vahvistaa tullilain 44 §:n perusteella tullittomuuden edellytykset.

Valmisteverotuslain 18 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan valmisteverottomia ovat tuotteet, jotka on tarkoitettu Suomessa toimivien kansainvälisten järjestöjen käyttöön näiden järjestöjen kansainvälisissä perustamissopimuksissa tai niiden toiminnan kotipaikkaa koskevissa sopimuksissa määrätyn rajoituksin ja edellytyksin.

Ulkoministeriö antaa kansainvälisen järjestön pyynnöstä verovapaustodistuksen.

Kun valmisteveron alaisia tuotteita tuodaan Euroopan unionin ulkopuolelta, menettelystä verotomuuden toteuttamiseksi on voimassa, mitä vastaavien tuotteiden tullittomuudesta säädetään.

XII artikla. *Kokoukset*

Artiklassa huomioidaan Suomessa järjestettävien UNTILin kokousten erioikeudet ja vapaudet siltä osin kuin niitä ei ole jo sisällytetty YK:n privilegiosopimukseen ja siltä osin kuin niistä ei ole jo säädetty laissa ja asetuksessa kansainvälisistä hallitusten välisistä konferensseista (572/1973 ja 728/1973).

Artiklan 1 kohdassa pyritään laajasti huomioimaan erityyppisten kokousten järjestäminen, mukaan lukien koulutukset.

Artiklan 2 kohdan mukaan UNTILin kokouksen toimitilat katsotaan YK:n privilegiosopimuksen II artiklan 3 §:ssä tarkoitetuiksi YK:n huoneistoiksi, ja näihin toimitiloihin pääsemiseksi voidaan edellyttää YK:n lupaa ja valvontaa.

Artiklan 3 kohdan mukaan kaikille kokouksen osallistujille ja kokouksen yhteydessä tehtäviä suorittaville henkilöille annetaan sellaiset helpotukset ja palvelut, jotka ovat tarpeen heidän kokoukseen liittyvien tehtäviensä suorittamiseksi itsenäisesti.

Artiklan 4 kohdassa määrätään, että kaikki tarvittavat toimenpiteet toteutetaan, jotta kaikille kokouksen osallistujille ja kokouksen yhteydessä tehtäviä suorittaville henkilöille myönnetään tarvittaessa viisumit ja maahantuloluvat, maksutta ja mahdollisimman nopeasti.

Suomea sitovat Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/399 henkilöiden liikkumista rajojen yli koskevasta unionin säännöstöstä, jäljempänä Schengenin rajasäännöstö, ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 810/2009 yhteisön viisumisäännöstön laatisemisesta, jäljempänä Euroopan unionin viisumisäännöstö, joten viisumipäätökset tehdään näiden mukaisesti. Euroopan unionin viisumisäännöstön 16 artiklan 6 kohdan mukaan viisumimaksuja voidaan yksittäistapauksissa jättää perimättä muun muassa, kun tämä palvelee ulko- tai kehitysyhteistyöpoliittista etua.

Maahanmuuttoviraston suoritteiden maksullisuudesta vuonna 2019 annetun sisäministeriön asetuksen (1256/2018) 4 §:n mukaan maksua viisumista tai oleskeluluvasta ei peritä, jos valtioiden kahdenkeskisissä tai muissa kansainvälisissä sopimuksissa on niin sovittu.

Artiklan 5 kohdassa todetaan, että suuremmista kokouksista tehdään tarvittaessa tapauskohtaisia järjestelyjä tai hallintosopimuksia, joissa sovitaan tarkemmin esimerkiksi kokouksen organisaatiosta, turvajärjestelyistä ja rahoituksesta. Tämä on yleinen käytäntö muutenkin suuremmissa kansainvälisissä kokouksissa.

XIII artikla. *Toimiston virkamiehet*

Artiklan 1 kohdan a–h alakohdan määräykset perustuvat YK:n privilegiosopimuksen virkamiehiä koskevaan V artiklaan, jossa määritellään virkamiesten erioikeudet, vapaudet ja helpotukset.

Virkamiehillä on vapautus lainkäytöstä työssään tehtyjen toimien osalta, kaikkiin virkamiehinä antamiinsa suullisiin ja kirjallisiin lausuntoihin nähden sekä virkamiehinä tekemiensä toimien osalta. Vapautus jatkuu myös palvelussuhteen päättyessä (a kohta).

HE 16/2020 vp

Virkamiehille on myönnetty vapautus pidättämisestä ja vangitsemisesta sekä takavarikosta virkatehtäviensä osalta, jollei heitä ole tavattu itse teosta tekemästä rikosta (b kohta).

Virkamiehet on vapautettu YK:n maksamien palkkojen tuloverosta Suomessa (c kohta). YK pidättää virkamiesten palkasta YK:n henkilöstösääntöjen mukaisen osuuden, joka talletetaan YK:n verontasausrahastoon. Verovapaus ei Suomessa koske YK:n entisten työntekijöiden eläkkeitä (tarkemmin jäljempänä XX artiklan yhteydessä).

Palkasta ja palkkioista maksettavasta verosta säädetään tuloverolaissa (1535/1992). Tuloverolain 12 §:n mukaan Suomessa YK:n palveluksessa oleva henkilö, hänen perheenjäsenensä tai yksityinen palvelijansa ovat, jos he eivät ole Suomen kansalaisia, velvollisia suorittamaan veroa ainoastaan täällä olevasta kiinteistöstä saamastaan tulosta, täällä harjoittamastaan elinkeinosta saamastaan tulosta, suomalaisen asunto-osakeyhtiön tai muun osakeyhtiön osakkeiden taikka asunto-osuuskunnan tai muun osuuskunnan jäsenyyden perusteella hallitusta huoneistosta saamastaan vuokratulosta sekä muun kuin siinä momentissa tarkoitetun toimen perusteella täältä saamastaan palkka- ja eläketulosta. Lisäksi rajoitetusti verovelvollinen, joka ei ole Suomen kansalainen, ei ole velvollinen maksamaan Suomessa veroa palkastaan tai palkkiostaan, joka on saatu Suomessa pidetyille valtioiden väliselle kokoukselle tehdystä työstä.

Virkamiehet on vapautettu asevelvollisuudesta ja muusta pakollisesta palveluksesta Suomessa (d kohta). Määräys perustuu YK:n privilegiosopimukseen (V artiklan 18 §:n c kohta). YK:n henkilöstösääntöjen (ST/SGB/2018/1 lisäys C) mukaan YK:n virkamiehen on kuitenkin mahdollista saada erityislomaa, jos hän vapautuksesta huolimatta haluaa suorittaa asevelvollisuuden. Asevelvollisuuslain 3 §:ssä (1438/2007) säädetään, että asevelvollisuuden suorittamisesta on lisäksi voimassa, mitä siitä Suomea velvoittavissa kansainvälisissä sopimuksissa määrätään.

Virkamiehet ja heidän perheenjäsenensä on vapautettu maahantulorajoituksista ja ulkomaalaisten rekisteröintimenettelyistä (e kohta). Virkamiehille ja heidän perheenjäsenilleen on taattu Suomessa vapaa liikkuvuus (f kohta). Perustuslain 9 §:n 4 momentin mukaan ulkomaalaisen oikeudesta tulla maahan säädetään lailla. Maasta poistuminen puolestaan on jokaiselle kuuluva, perustuslain 9 §:n 2 momentin mukainen perusoikeus, jota voidaan rajoittaa vain lain säännöksellä. Tällaisia säännöksiä on muun muassa pakkokeinolaissa. Maahantulosta ja Suomessa oleskelusta säädetään ulkomaalaislaissa. Lisäksi Suomea velvoittaa Euroopan unionin viisumisäänöstö.

Virkamiehillä on samat ulkomaanvaluuttoja ja myös ulkomaanvaluuttojen määräisten tilien pitämistä koskevat helpotukset, jotka myönnetään Suomeen akkreditoituille diplomaattisten edustustojen jäsenille (g kohta), sekä samat heitä itseään, heidän perheenjäseniään ja heidän huollettavanaan olevia perheensä jäseniä koskevat suojeluun ja kotiuttamiseen liittyvät helpotukset, jotka myönnetään kansainvälisten kriisien aikana diplomaattisille edustajille (h kohta).

Artiklan 1 kohdan i alakohdan mukaan virkamiehillä, jotka eivät ole Suomen kansalaisia eivätkä asu Suomessa, on oikeus tuoda maahan tullitta huonekalujaan ja tavaroitaan ottaessaan tehtävänsä vastaan ensimmäistä kertaa sekä samat oikeudet moottoriajoneuvon tullittomaan ja verottomaan maahantuontiin, jotka myönnetään vastaavan arvoisille Suomessa toimivien ulkomaisten diplomaattisten edustustojen virkamiehille. Alakohdassa on selvytyden vuoksi korostettu tämän koskevan vain henkilöitä, jotka eivät ole Suomen kansalaisia tai täällä asuvia, vaikka tämä ilmenee myös artiklan 2 kohdasta. Artiklan 1 kohdan j alakohdan mukaan virkamiehillä on tehtäviensä päätyttyä Suomessa oikeus viedä maasta huonekalunsa ja henkilökohtaiset tavaranansa, mukaan lukien moottoriajoneuvot, tullitta ja verotta.

YK:n privilegiosopimuksen V artiklan 18 §:n g kohdan mukaan virkamiehet saavat lisäksi tulivapaasti tuoda maahan huonekalunsa ja muun irtaimistonsa ryhtyessään ensimmäistä kertaa hoitamaan tehtäväänsä asianomaisessa maassa.

Autoverosta säädetään autoverolaissa (1994/1482), josta sopimusmääräys poikkeaa. Ajoneuvon tuontiin tai hankintaan voi kohdistua tuonti- tai hankintatilanteesta riippuen myös tulli ja arvonnalisävero. Suomen kansainvälisten järjestöjen toimipaikkasopimuksissa henkilöstön ajoneuvojen verovapaudessa on joitain eroja, mutta linja on ollut melko yhtenäinen. UNTILin sopimus vastaa tätä käytäntöä. Yleisesti henkilöstön ajoneuvot on vapautettu autoverosta kertaluonteisesti Suomeen muuton yhteydessä. Jos järjestön henkilöstöön kuuluvalla on puoliso mukanaan, koskee veroton hankinta vakiintuneen tulkinnan mukaan yleensä kahta autoa. Koska virkamiehet rinnastetaan tältä osin diplomaattisten edustustojen virkamiehiin, ulkoministeriö vahvistaa tuonnin tai hankinnan verottomuuden edellytykset. Auton myyntiä koskevat autoverolain mukaiset rajoitukset.

Artiklan 1 kohdan k alakohdassa sopimukseen on sisällytetty YK:lle periaatteellisesti merkittävä määräys siitä, että veron määräytyessä asumisperusteisesti niitä ajanjaksoja, joihin UNTILin virkamiehet oleskelevat Suomessa suorittaakseen YK:n tehtäviään, ei katsota asumisajaksi Suomessa. Vastaava määräys on YK:n privilegiosopimuksen IV artiklan 13 §:ssä jäsenvaltioiden edustajista heidän täyttäessään tehtäviään YK:n pää- ja apuelimissä ja YK:n koollekutsumissa kokouksissa. YK:n näkemyksen mukaan tämä on oikea tulkinta YK:n privilegiosopimuksen V artiklan 18 §:n b kohdasta ja välttämätön sen takaamiseksi, että YK:n palveluksessa olevalla henkilöstöllä on maailmanlaajuisesti yhdenmukaiset palvelussuhteen ehdot riippumatta kulloinkin kyseeseen tulevan isäntämaan kansallisista verokäytännöistä. YK katsoo, että kun maassa asuminen johtuu YK:n tehtävistä, tästä ei itsessään tule aiheutua mitään suoria veroseuraamuksia. Määräyksen johdosta toimiston palvelukseen Suomeen tulevia henkilöitä ei voida verottaa maailmanlaajuisista tuloistaan. Samalla YK:n työntekijät ovat velvollisia maksamaan muista tuloistaan kuin YK:n tuloistaan verot sen valtion kansallisen lainsäädännön mukaisesti, jossa tulo on ansaittu. Määräys ei aiheuta poikkeusta edellä selostetusta tuloverolain 12 §:stä. Siten Suomeen muuten kuin pelkästään asumisperusteisesti liittyvät tulot ovat Suomessa verotettavia.

Artiklan 2 kohdan mukaan Suomen kansalaisia ja täällä asuvia sekä YK:n vapaaehtoisia ja harjoittelijoita, koskevat vain YK:n privilegiosopimuksen V artiklan 18 §:ssä määrätyt erioikeudet ja vapaudet. Sisällöllisesti nämä erioikeudet ja vapaudet vastaavat pitkälti UNTILin sopimuksen XIII artiklan 1 kohdan a–h ja j alakohtaa.

XIV artikla. *Toimiston päällikkö ja ylemmät virkamiehet*

Artiklan 1 kohdassa määrätään toimiston päällikön asemasta UNTILin pääasiallisena viestintäkanavana suhteessa isäntämaa Suomeen.

Artiklan 2 kohdan mukaan UNTILin Suomen-toimiston päällikölle ja muille ylemmässä asemassa oleville virkamiehille sekä heidän puolisoilleen ja alaikäisille lapsilleen myönnetään samat erioikeudet ja vapaudet kuin diplomaattisille edustajille kansainvälisen oikeuden mukaisesti. UNTILin henkilöstön luokittelussa tämä tarkoittaa P/L-5-luokkaa tai tätä ylempää tasoa eli käytännössä vähintään keskijohtoa tai vastaavaa ylempää asiantuntijatasoa. Jos tässä asemassa oleva henkilö on Suomen kansalainen tai asuu Suomessa, hän ei saa diplomaattiseen edustajaan verrannollista asemaa. Jos diplomaattiseen edustajaan verrannollisessa asemassa oleva UNTILin virkamies Euroopan unionin kansalaisena saa hakemuksesta kotikunnan Suomessa pysyvän asumisen perusteella (KHO:2019:170), hän ei enää voi nauttia diplomaattisen edustajan erioikeuksista ja vapauksista. Tämä koskee myös perheenjäseniä, joiden erityis-

asema on riippuvainen virkamiehen asemasta. Myös esimerkiksi oman työskentelyn perusteella kotikunnan Suomessa saanut perheenjäsen menettää oikeuden diplomaattisiin erioikeuksiin ja vapauksiin. Ulkoministeriö voi myöntää virkamiehelle tai perheenjäsenelle uuden henkilökortin, mikä ei sisällä oleskelulupaa ja osoittaa rajoitetumman aseman.

Muissa Suomen ja kansainvälisten järjestöjen välisissä toimipaikkasopimuksissa diplomaattiseen edustajaan verrannollinen asema on myönnetty vain kyseisen järjestön johtajalle tai johtajille. Aiempi Suomen käytäntö ei kuitenkaan vastannut muiden eurooppalaisten YK:n isäntämaiden – esimerkiksi Tanskan, Itävallan ja Alankomaiden – nykyistä käytäntöä. Ylempiä virkamiehiä ei odoteta olevan monta UNTILin Suomen-toimistossa. YK:n suunnitelman mukaan UNTIL-toimiston päällikkö on ainoa P-5 tason virkamies, eli siten käytännössä tällä hetkellä tilanne vastaa aiempaa UNOPS-sopimusta edeltänyttä Suomen käytäntöä.

Autoverolain vakiintuneen tulkinnan mukaan henkilö voi hankkia tai tuoda maahan verotta yhden ajoneuvon tai kaksi ajoneuvoa, mikäli hänen ulkomaan kansalaisuutta oleva puolisonsa muuttaa hänen mukanaan, ja heihin sovelletaan muutenkin vastaavan tason diplomaattisia edustajia koskevia verolainsäädännön säännöksiä. Toimiston päälliköllä ja ylempillä virkamiehillä on oikeus henkilökohtaiseen ja perheenjäseniä koskevaan verottomaan tuontiin ja verottomiin hankintoihin tullilain 44 §:n 1 momentin 1 kohdan perusteella. Lisäksi he voivat tehdä verottomia hankintoja valmisteverolain 18 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesti. Nämä hankinnat ovat yleensä alkoholi- ja tupakkatuotteita sekä polttoainetta. Lisäksi heillä on oikeus arvonlisäveron palautukseen henkilökohtaisista ja perheenjäsenen tavara- ja palveluhankinnoista arvonlisäverolain 129 b §:n perusteella. Ulkoministeriö vahvistaa verottomuuden edellytykset.

XV artikla. *Vapautuksesta luopuminen*

Artiklassa todetaan, että erioikeudet ja vapaudet on myönnetty YK:n eduksi eikä erioikeudet ja vapaudet saavien henkilöiden eduksi ja että YK:n pääsihteerillä on oikeus ja velvollisuus luopua näiden henkilöiden saamasta vapautuksesta kaikissa tapauksissa, joissa siitä voidaan luopua haittaamatta YK:n etuja. Artikla vastaa YK:n privilegiosopimuksen V artiklan 20 §:ää.

XVI artikla, *Isäntämaahan tulo, sieltä poistuminen sekä siellä liikkuminen ja oleskelu*

Määräyksellä pyritään mahdollisimman tehokkaaseen viisumien sekä maahantulo- ja oleskelulupien myöntämiseen toimiston virkamiehille ja heidän perheenjäsenilleen. Viisumihakemuksista ei peritä maksua.

Suomea sitoo Euroopan unionin viisumisäännöstö, joka sääntelee myös viisumipäätösten tekemistä. Euroopan unionin viisumisäännöstön 16 artiklan 6 kohdan mukaan viisumimaksuja voidaan yksittäistapauksissa jättää perimättä muun muassa, kun tämä palvelee ulko- tai kehitysyhteistyöpoliittista etua. Lisäksi Suomea velvoittaa Schengenin rajasäännöstö. Rajasäännöstössä säädetään henkilöiden liikkumisesta rajojen yli.

Ulkomaalaislain 69 §:n 3 momentin mukaan ulkoministeriö myöntää tilapäisen oleskeluluvan kansainvälisen järjestön Suomessa olevan toimielimen henkilökuntaan kuuluvalla ja hänen perheenjäsenilleen ja henkilökunnan yksityisessä palveluksessa olevalle henkilölle, joka on saman maan kansalainen kuin päämies.

Perheenjäsenet on määritelty UNTIL-sopimuksen I artiklassa.

Maahanmuuttoviraston suoritteiden maksullisuudesta vuonna 2019 annetun sisäministeriön asetuksen (1256/2018) 4 §:n mukaan maksua viisumista tai oleskeluluvasta ei peritä, jos valtioiden kahdenkeskisissä tai muissa kansainvälisissä sopimuksissa on niin sovittu. Lisäksi ulkoministeriön ulkoasiainhallinnon suoritteiden maksuista (377/2014) annetun asetuksen 2 §:ssä säädetään, että ulkoministeriön maksuttomia suoritteita ovat muun muassa henkilökortin myöntäminen Suomeen akkreditoitun diplomaattisen ja siihen rinnastettavan edustuston henkilökuntaan kuuluvalle ja hänen perheenjäsenelleen.

XVII artikla. *YK:n laissez-passer-todistukset, muut todistukset ja viisumit*

Artiklan 1 ja 2 kohdan mukaan Suomi tunnustaa YK:n laissez-passer-todistukset voimassa oleviksi matkustusasiakirjoiksi sekä muut asiantuntijoille myönnettävät todistukset siitä, että he matkustavat YK:n tehtävissä. Tämä vastaa YK:n privilegiosopimuksen VII artiklan 25–27 §:ää.

Artiklan 3 kohdan mukaan kaikki tarvittavat toimenpiteet toteutetaan, jotta sopimuksessa tarkoitetuille henkilöille ja toimiston virallisen työn ja toiminnan yhteydessä sinne kutsutuille myönnetään tarvittaessa viisumit ja maahantuloluvat maksutta ja mahdollisimman nopeasti.

Suomea sitovat Euroopan unionin viisumisäännöstö ja Schengenin rajasäännöstö edellä XVI artiklan yhteydessä selostetulla tavalla, mukaan lukien kansallinen täytäntöönpano viisumien maksuttomuuden osalta. Schengenin rajasäännösten liitteen VII kohdassa 4 on säädetty YK:n laissez-passer-todistusten erityisasemasta rajatarkastuksissa.

XVIII artikla. *Henkilökortit*

Suomi sitoutuu isäntämaana myöntämään UNTILin Suomen-toimiston virkamiehille ja heidän perheenjäsenilleen henkilökortit.

Ulkoministeriö antaa toimiston henkilöstöön kuuluville ja heidän perheenjäsenilleen, jotka eivät ole Suomen kansalaisia, henkilökortin, josta ilmenee kyseisen henkilön virka-asema tai perheenjäsenen asema. Näitä henkilökortteja ei katsota Suomessa virallisiksi henkilöllisyystodistuksiksi.

Väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (156/2013) 8 §:n perusteella väestötietojärjestelmään voidaan henkilön omasta pyynnöstä tallentaa kansainvälisen järjestön palveluksessa olevasta ulkomaan kansalaisesta, hänen yksityisessä palveluksessaan olevasta ulkomaan kansalaisesta ja henkilön perheenjäsenestä laissa mainitut tiedot.

Henkilötietojen käsittelyyn viranomaisissa sovelletaan EU:n tietosuojasetusta (2016/679/EU) ja tietosuojalakea (1050/2018).

Ulkoministeriö hallinnoi ja ylläpitää erityisessä henkilörekisterissä Suomessa sijaitsevien kansainvälisten järjestöjen sekä näiden henkilökunnan ja tämän perheenjäsenten tietoja. Tietojen avulla ulkoministeriö hoitaa näihin tahoihin kohdistuvia laissa määrättyjä tehtäviä, kuten oleskelulupien myöntämistä ja erilaisten verottomien hankintojen vahvistamista.

XIX artikla. *Liput, tunnus ja merkinnät*

Artiklan mukaan UNTILin toimistolla on oikeus pitää YK:n lippua, logoa, tunnusta ja merkintöjä näkyvillä toimiston toimitiloissa sekä virallisiin tarkoituksiin käytettävissä ajoneuvoissa.

Suomella ei ole lainsäädäntöä YK:n tunnuksen käytöstä. YK:lla on sisäisiä säännöksiä lipun käytöstä (ST/SGB/132 vuodelta 1967), ja YK:n logon käyttö on tarkasti rajoitettu (YK:n yleiskokouksen päätöslauselma 92/1 vuodelta 1946 ja YK:n säännös ST/AI/189/Add.21).

XX artikla. *Sosiaaliturva*

Artiklan 1 kohdassa määrätään YK:n eläkerahaston oikeuskelpoisuudesta. UNTILin henkilöstö on artiklan 3 kohdan mukaan vapautettu Suomen eläketurvajärjestelmästä, ja siten UNTILin henkilöstö hyödyntää joko YK:n järjestelyjä tai yksityisiä eläkeratkaisuja.

Artiklan 2 kohdassa todetaan, että Suomi ei ole velvoitettu vapauttamaan tuloverosta UNTILin entisille virkamiehille ja heidän perheenjäsenilleen maksettavia eläkkeitä tai elinkorkoja. Vaikka virkamiehen YK:n-tulot ovat kansallisesta tuloverotuksesta vapaita YK:n privilegiosopimuksen V artiklan 18 §:n mukaan, sama ei koske eläketuloja. Eläkkeiden verotus määräytyy Suomessa tuloverolain mukaisesti.

Artiklan 3 kohdassa määrätään toimiston virkamiehet, kansallisuudesta riippumatta, vapautetuiksi Suomen sellaisen lainsäädännön soveltamisesta, joka koskee pakollista kuulumista sosiaaliturvajärjestelmiin ja pakollisia sosiaaliturvamaksuja. YK:n privilegiosopimuksen V artiklassa tarkoitettut YK:n virkamiehet kuuluvat YK:n sairausvakuutusjärjestelmien piiriin. UNTILin sopimus velvoittaa muun toimistoon mahdollisesti määrätyn henkilöstön, joka ei kuulu YK:n sairausvakuutusjärjestelmän piiriin, ottamaan asianmukaisen Suomessa sovellettavan sairausvakuutuksen siksi ajaksi, jona se on palvelussuhteessa toimistoon, sekä todistamaan UNTILille ottaneensa vakuutuksen. Tällä määräyksellä pyritään varmistamaan, että UNTILin henkilöstöllä on Suomessa työtehtäviensä johdosta asuessaan riittävä sairausvakuutus.

Suomen lakisääteisen sosiaaliturvajärjestelmän oikeudet ja velvollisuudet syntyvät joko asumisen tai työskentelyn perusteella. Työskentelyä ja asumista koskevista edellytyksistä sovellettaessa asumisperusteista etuuslainsäädäntöä henkilöihin, jotka tulevat ulkomailta Suomeen tai muuttavat Suomesta ulkomaille, säädetään asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa annetussa laissa (16/2019). Lain 2 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan lakia ei sovelleta toisen valtion kansalaiseen, jos hän Suomessa palvelee YK:ssa. Suomen kansalaiseen, joka toimii virkamiehenä UNTILissa, ei sopimuksen XX artiklan 3 kohdan mukaan sovellettaisi Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä. Näin ollen myöskään Suomen kansalainen ei UNTILissa palveluksensa aikana olisi oikeutettu asumisperusteisiin sosiaaliturvaetuuksiin.

Paikalta palkatut tai tuntipalkkaiset henkilöstön jäsenet eivät ole sopimuksessa tarkoitettuja virkamiehiä, eikä heitä siten ole vapautettu Suomen pakollisista sosiaaliturvajärjestelmistä. Heihin sovelletaan siten kansallista sosiaaliturvaa koskevaa lainsäädäntöä.

Artiklan 3 kohdan perusteella UNTILin toimiston virkamiehet eivät kuulu myöskään Suomen lakisääteisen työeläkejärjestelmän piiriin. Näin ollen toimiston virkamiesten eläketurva perustuu YK-järjestelmään tai yksityisiin eläkevakuutuksiin. Paikalta palkattu ja tuntipalkkainen henkilökunta kuuluu lähtökohtaisesti Suomen lakisääteisen työeläkejärjestelmän piiriin edellyttäen, että Suomen työeläkelakien mukaiset vakuuttamisen edellytykset muutoin täyttyvät. UNTILia ei ole vapautettu lakisääteisistä sosiaalivakuutusmaksuista niissä tilanteissa, joissa työntekijät tulee vakuuttaa Suomen lainsäädännön mukaisesti, joten UNTILin tulee järjestää työeläkevakuutus Suomen työeläkelakien piiriin kuuluvalla paikalta palkatulle ja tuntipalkkaiselle henkilökunnalleen.

Artiklan 3 kohdan mukaiset periaatteet koskevat toimiston virkamiesten perheenjäseniä, elleivät perheenjäsenet ole ansiotyössä, toimi yrittäjänä tai kuulu muutoin Suomen sosiaaliturvajärjestelmän piiriin.

Kotikuntalain (201/1994) tarkoittamalla tavalla Suomessa asuvalla on oikeus kunnan järjestämiin sosiaali- ja terveyspalveluihin. UNTILin virkamiesten katsotaan kuuluvan kotikuntalain 4 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin henkilöihin, jotka oleskelevat Suomessa tilapäisesti ja joilla ei ole kotikuntaa Suomessa, elleivät he ole Suomen kansalaisia tai ellei heillä ole ennestään ennen UNTILin palvelukseen tuloa kotikuntaa Suomessa. Poikkeuksena tähän ovat Suomessa pysyvästi asuvat EU kansalaiset, jotka ovat rekisteröineet oleskeluoikeutensa ulkomaalaislain mukaisesti (KHO:2019:170). Jos henkilöllä on ollut kotikunta Suomessa ennen palvelussuhteen alkamista, tai hän palvelussuhteensa aikana saa kotikunnan Suomessa pysyvästi asuvana EU kansalaisena tai häneen rinnastettavana, hänellä on oikeus kotikunnan tarjoamiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin palvelussuhteen aikana.

XXI artikla. *Perheenjäsenten pääsy työmarkkinoille ja viisumien ja oleskelulupien myöntäminen kotitaloustyöntekijöille*

Artiklan 1 kohdan mukaan Suomi myöntää luvat, jotka mahdollistavat UNTILin virkamiesten perheenjäsenille työn tekemisen heidän kansalaisuudestaan riippumatta. Lupamenettelyssä noudatetaan Suomen lainsäädäntöä.

Ulkoministeriön ulkomaalaislain 69 §:n 3 momentin mukaisesti myöntämä tilapäinen oleskelulupa ei yleensä mahdollista perheenjäsenen työskentelyä muissa kuin tietyissä lyhytaikaisissa tehtävissä. Tämä määräytyy muiden ulkomaalaislain säännösten mukaisesti. Viittaus työskentelyoikeuteen kansalaisuudesta riippumatta korostaa syrjimättömyyden periaatetta. Samalla kuitenkin soveltuvat ulkomaalaislain eri säännökset. Lähtökohtaisesti perheenjäsenet, jotka ovat kolmansien maiden kansalaisia, tarvitsevat ulkomaalaislaissa säädetyin perustein työntekijän oleskeluluvan ulkomaalaislain 5 luvun mukaisesti. Perheenjäsen, joka on EU-valtion, Liechtensteinin, Sveitsin, Islannin tai Norjan kansalainen, ei tarvitse oleskelulupaa. Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella (2004/38/EY). Kun perheenjäsen on Euroopan unionin kansalainen tai häneen rinnastettava, hän voi rekisteröidä oleskelunsa Suomessa maahanmuuttovirastoon ulkomaalaislain 10 luvun mukaisesti. Ulkoministeriölle tulee antaa rekisteröinti tiedoksi. Ministeriö peruuttaa oleskeluluvan ulkomaalaislain 69 §:n 4 momentin mukaisesti ja myöntää uuden henkilökortin. UNTILin Suomen-toimiston päällikön tai ylemmässä asemassa olevan virkamiehen perheenjäsen, jolle on myönnetty samat erioikeudet ja vapaudet kuin diplomaattisille edustajille sopimuksen XIV artiklan mukaisesti, ei nauti erioikeuksia siviilioikeudelliseen ja hallinnolliseen tuomiovaltaan nähden työnsä perusteella.

Artiklan 2 kohdan mukaan Suomi myöntää tarvittaessa virkamiesten kotitaloustyöntekijöille viisumit, oleskeluluvat ja muut asiakirjat mahdollisimman nopeasti. Kyseisten asiakirjojen myöntämiseen sovelletaan Euroopan unionin viisumisäännöstöä ja ulkomaalaislakia edellä XVI artiklan yhteydessä selostetulla tavalla.

Artiklan 3 kohdan mukaan Suomi sitoutuu tarvittaessa avustamaan toimiston virkamiehiä mahdollisimman paljon tilojen saamiseksi asumiskäyttöön. Avustaminen tarkoittaa ensisijaisesti yleistä neuvontaa tarvittaessa. Huoneistojen vuokraus tai osto tapahtuvat markkinaehtoisesti asuntojen vuokrauksesta annetun lain (1995/481) ja maakaaren (1995/540) mukaisesti.

XXII artikla. *Yhteistyö isäntämaan kanssa*

Artiklassa määrätään Suomen säädöksiin ja määräysten noudattamisesta, puuttumattomuudesta Suomen sisäisiin asioihin sekä yhteistyöstä Suomen kanssa oikeudenhoidon helpottamiseksi, poliisin määräysten noudattamiseksi sekä helpotusten, erioikeuksien ja erivapauksien väärinkäytön estämiseksi.

YK:n privilegiosopimuksen V artiklan 21 §:n mukaan YK on jatkuvasti yhteistyössä jäsenvaltioiden asianomaisten viranomaisten kanssa oikeushallinnon helpottamiseksi, poliisiasäätöjen noudattamisen turvaamiseksi sekä artiklassa mainittujen virkamiesten erioikeuksien, vapauksien ja helpotusten väärinkäyttämisen estämiseksi. Määräyksellä pyritään turvaamaan erioikeuksien ja vapauksien asianmukainen käyttö.

Määräys olla puuttumatta Suomen sisäisiin asioihin on osa yleistä YK:n käytäntöä ja vastaa diplomaattisia suhteita koskevan Wienin yleissopimuksen (SopS 3–4/1970) 41 artiklaa.

XXIII artikla. *Lisäsopimukset*

Artiklassa määrätään mahdollisuudesta tehdä muita toimiston hallintoa ja varainhoitoa koskevia järjestelyjä sekä muita lisäsopimuksia. Nämä voivat olla tarpeen esimerkiksi XII artiklan kohdalla selostetulla tavalla suurempien kokouksien järjestelyjen tekemiseksi tai muun yhteistyön järjestämiseksi.

Lähtökohtaisesti artiklassa tarkoitetaan hallintosopimuksia, jotka kuuluvat kyseisen viranomaisen toimivaltaan eivätkä sisällä eduskunnan toimivaltaan kuuluvia asioita, tai yhteisymmärryspöytäkirjojen tyyppisiä muita kuin oikeudellisesti sitovia järjestelyjä. Siten artiklassa tarkoitetaan sopimuksia, jotka eivät ole perustuslain 8 luvun mukaisia valtiosopimuksia.

XXIV artikla. *Riitojen ratkaiseminen*

Artiklan 1 kohdan mukaan UNTIL huolehtii sellaisten riitojen ratkaisemisesta, jotka syntyvät sellaisista yksityisoikeudellisista sopimuksista ja riidoista, joissa toimisto on osapuolena tai joissa on osallisena UNTIL-sopimuksessa tarkoitettu vapautuksen saanut henkilö, jollei tästä vapautuksesta ole luovuttu.

Kohta vastaa YK:n privilegiosopimuksen VIII artiklan 29 §:ää, jonka mukaan YK:n on annettava määräykset sopivista keinoista sellaisten sopimuksista aiheutuvien tai muiden yksityisoikeudellista laatua olevien riitaisuuksien ratkaisemiseksi, joissa Yhdistyneet kansakunnat on asianosaisena, sekä sellaisten riitaisuuksien ratkaisemiseksi, jotka koskevat YK:n virkamiestä, joka virka-asemansa johdosta nauttii vapautusta, jollei pääsihteeri ole sitä pidättänyt.

Artiklan 2 kohdassa kuvaillaan UNTILin ja Suomen välinen tähän sopimukseen liittyvien riitojen ratkaisu. Ellei riitaa saada ratkaistua neuvotteluilla tai muulla sovitulla ratkaisumenettelyllä, voi Suomi tai UNTIL pyytää kolmen välimiehen välimiesoikeuden ratkaisua kohdassa kuvatulla menettelyllä. Kumpikin osapuoli nimeää yhden välimiehen, ja näin nimetyt kaksi välimestä nimeävät kolmannen välimiehen, joka toimii välimiesoikeuden puheenjohtajana. Jollei jompikumpi osapuoli ole 60 päivän kuluessa välimiesmenettelyn pyytämisestä nimennyt välimestä tai jollei kolmatta välimestä ole nimetty 30 päivän kuluessa kahden muun välimiehen nimeämisestä, kumpi tahansa osapuoli voi pyytää Kansainvälisen tuomioistuimen puheenjohtajaa nimeämään kyseisen välimiehen. Välimiesoikeus päättää omista menettelyistään, ja kaikki päätökset edellyttävät vähintään kahden välimiehen yksimielisyyttä. Välimiesoikeuden maksuista

ja kuluista vastaavat osapuolet välimiesoikeuden arvion mukaisesti. Välimiesoikeuden ratkaisu sisältää ratkaisun perustelut, ja ratkaisu on lopullinen ja osapuolia sitova.

XXV artikla. Loppumääräykset

Artiklan 1 kohdan mukaan UNTILilla on oikeus pyytää vastaavan kohtelun soveltamista UNTILIin, jos Suomi tekee sopimuksen, jolla myönnetään edullisempi kohtelu kuin se, joka UNTILille myönnetään UNTIL-sopimuksella.

Jos Suomi tulevaisuudessa päätyisi sellaisen edullisemmän kohtelun myöntämiseen UNTILille, joka edellyttäisi muutosta tähän sopimukseen, muutos tulisi tehdä artiklan 2 kohdan edellyttämällä tavalla kirjallisesti. Suomessa muutos hyväksyttäisiin perustuslain 8 luvun mukaisesti.

Artiklan 2 kohdassa edellytetään, että asiat, joista sopimuksessa ei ole määräyksiä, ratkaistaan osapuolten kesken noudattaen sovellettavia YK:n asianomaisten elinten päätöslauselmia ja päätöksiä.

Artiklan 3 kohdassa määrätään sopimuksen irtisanomisesta ilmoittamalla asiasta kirjallisesti toiselle osapuolelle. Sopimuksen voimassaolo päättyy kuuden kuukauden kuluttua ilmoituksen vastaanottamisesta. Irtisanomisilmoituksen estämättä sopimus pysyy voimassa niin kauan, että UNTILin toiminnot Suomessa ja UNTILin omaisuuden selvitys saadaan saatetuksi asianmukaisesti päätökseen. Lisäksi huomioidaan, että sopimus pysyy voimassa niin kauan kuin vireillä olevat asiat, jotka koskevat sopimuksen täytäntöönpanoa ja osapuolten välisten sopimukseen liittyvien riitojen ratkaisemista, saadaan ratkaistuksi.

Artiklan 4 kohdassa määrätään sopimuksen allekirjoittamisesta ja voimaantulosta. UNTILin osalta soveltuva soveltaminen tarkoittaa UNTIL-kirjeenvaihdon mukaisesti, että sopimus tulee voimaan Suomen hallituksen ilmoittaessa saattaneensa päätöksen ne menettelyt, joita edellytetään, jotta sopimus sitoisi Suomea.

Sopimus on laadittu englannin kielellä, joka on sopimuksen todistusvoimainen kieli.

7 Voimaantulo

Sopimus tulee voimaan Suomen hallituksen ilmoittaessa saattaneensa päätöksen ne menettelyt, joita edellytetään, jotta sopimus sitoisi Suomea. Ehdotetaan, että esitykseen sisältyvä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti sopimuksen kanssa.

8 Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumus

Sopimus ei sisällä määräyksiä, jotka kuuluisivat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan. Esitykseen liittyvän voimaansaatamislain voimaantulolle Ahvenanmaan maakunnassa ei siten ole tarpeen saada itsehallintolain 59 §:n 1 momentin mukaista Ahvenanmaan maakuntapäivien hyväksyntää.

9 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

9.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai ovat

muutoin merkitykseltään huomattavia taikka vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan hyväksymisen. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan eduskunnan hyväksymistoimivalta kattaa kaikki aineelliselta luonteeltaan lain alaan kuuluvat kansainvälisen velvoitteen määräykset. Määräykset luetaan kuuluviksi lainsäädännön alaan, jos (1) määräys koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, (2) määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita, (3) määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla, (4) määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä tai (5) määräyksen tarkoittamasta asiasta on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Kysymykseen ei vaikuta, onko jokin määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11/2000 vp, PeVL 12/2000 vp ja PeVL 45/2000 vp).

Sopimuksen I artikla sisältää sopimuksen keskeisten käsitteiden määritelmät. Määritelmät, jotka välillisesti vaikuttavat sopimuksen muiden aineellisten, lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten tulkintaan ja soveltamiseen, kuuluvat itsekin lainsäädännön alaan (PeVL 6/2001 vp ja PeVL 24/2001 vp). Tällaisiksi määritelmiksi on katsottava ainakin perheenjäsenen ja toimiston virkamiehen määritelmä.

Sopimuksen III artiklassa määrätään oikeushenkilöllisyydestä. Oikeushenkilöllisyydestä ja siihen liittyvästä oikeustoimikelpoisuudesta ja oikeudellisesta toimintakyvystä säädetään Suomessa lailla (PeVL 38/2000 vp).

Sopimuksen VI, IX–XI, XIII, XIV, XX ja XXI artiklaan sisältyy lukuisia erioikeuksia ja vapauksia koskevia määräyksiä, joiden suhdetta Suomen lainsäädäntöön on tarkemmin selostettu edellä 6 jaksossa. Kansainvälisen järjestön ja sen henkilökunnan ja muiden siihen liittyvien henkilöiden erioikeuksia ja vapauksia koskevat määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan ja vaativat eduskunnan hyväksymisen (PeVL 38/2000 vp).

Sopimuksen XVIII artiklassa määrätään henkilöstön ja perheenjäsenten oikeudesta saada henkilökortti. Vaikka kysymyksessä ei ole virallinen henkilöllisyystodistus, todistuksella voidaan osoittaa viranomaisille henkilön asema, ja määräys kuuluu lainsäädännön alaan. Henkilötietojen käsittelyyn viranomaisissa sovelletaan EU:n tietosuojasetusta (2016/679/EU) ja tietosuojalakiä (1050/2018).

Sopimuksen XXIV artikla koskee sitovaa ja pakollista riitojen ratkaisumenettelyä. Jos sopimuksessa, joka muutoinkin sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, on määräyksiä pakollisesta ja osapuolia sitovasta menettelystä sopimuksen tulkintaa tai soveltamista koskevan riidan ratkaisemiseksi osapuolten välillä, voi riidan ratkaisu vaikuttaa siihen, miten Suomessa laintoisena säänneltyä asiaa koskevaa määräystä on sovellettava (PeVL31/2001 vp). Ratkaisu voi sisältää myös uusia taloudellisia tai muita velvoitteita häviävälle osapuolelle.

Sopimus edellyttää eduskunnan hyväksyntää myös siitä syystä, että sopimuksen VIII artiklassa Suomi sitoutuu rahoittamaan UNTILin toimiston perustamista aluksi kolmen vuoden ajan.

9.2 Käsittelyjärjestys

Koska sopimus ei sisällä määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tai 95 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla, sopimus voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänen enemmistöllä ja ehdotus sen voimaansaattamislaki tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

HE 16/2020 vp

1. Ponsi

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että eduskunta hyväksyisi Yhdistyneiden kansakuntien teknologiainnovaatioiden laboratorion asemasta Suomen hallituksen ja Yhdistyneiden kansakuntien välillä 20.12.2019 kirjeenvaihdolla tehdyn sopimuksen.

2. Ponsi

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Yhdistyneiden kansakuntien teknologiainnovaatioiden laboratorion asemasta Yhdistyneiden kansakuntien kanssa tehdystä sopimuksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Yhdistyneiden kansakuntien teknologiainnovaatioiden laboratorion asemasta Suomen hallituksen ja Yhdistyneiden kansakuntien välillä 20 päivänä joulukuuta 2019 tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Sopimuksen muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Helsingissä 12.3.2020

Pääministeri

Sanna Marin

Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari

Sopimusteksti

(SUOMENNOS)

8. marraskuuta 2019

Ulkoasiainneuvos
Jukka Salovaara
Suomen pysyvä edustaja
Yhdistyneissä kansakunnissa
New York

Arvoisa Ulkoasiainneuvos,

Minulla on ilo kirjoittaa teille Suomen hallituksen ja Yhdistyneiden kansakuntien välillä meillä olevasta yhteistyöstä, joka liittyy Yhdistyneiden kansakuntien teknologiainnovaatioiden laboratorion (jäljempänä ”UNTIL”) perustamiseen Espooseen, Suomeen. Kuten tiedätte, UNTIL perustettiin Yhdistyneiden kansakuntien hankkeena, jossa Yhdistyneet kansakunnat aikoo hallintostrategioiden, -politiikan ja -valvonnan osastonsa tieto- ja viestintäteknologioiden toimiston (Department of Management Strategy, Policy and Compliance, Office of Information and Communications Technology) välityksellä toimien tutkia innovatiivisia teknologisia strategioita, joilla voitaisiin edistää Yhdistyneiden kansakuntien toiminnan ja ohjelmien tehokkuutta tarkoituksena tukea kestävästä kehityksestä tavoitteiden saavuttamista.

Kuten myös tiedätte, Suomen hallitus ja Yhdistyneet kansakunnat ovat 15. tammikuuta 2018 ja 21. helmikuuta 2018 päivätyllä kirjeenvaihdolla sopineet soveltavansa UNTILin käynnistys- ja kokeiluvaiheeseen Suomen hallituksen ja Yhdistyneiden kansakuntien yliopiston välillä 4. helmikuuta 1984 tehtyä sopimusta Taloudellisen kehitystutkimuksen kansainvälisestä instituutista. Koska UNTILin käynnistys- ja kokeiluvaihe lähestyy loppuaan, kiinnitän huomiotanne tarpeeseen varmistaa, että UNTILin toiminnan jatkamiselle Suomessa on olemassa oikeudellinen kehys.

Siksi ehdotan, että Suomen hallituksen ja Yhdistyneiden kansakuntien välillä 12. elokuuta 2019 tehtyä sopimusta Yhdistyneiden kansakuntien hankepalveluiden toimiston Suomen-toimistosta (”UNOPS-sopimus”) sovelletaan vastaavasti (mutatis mutandis) UNTILiin sekä sen toimintaan ja henkilöstöön Suomessa, mukaan lukien kokeiluvaiheen henkilöstö, joka jatkaa työskentelyään UNTILissa. Lisäksi ehdotan, että kun hallituksenne on kirjallisesti vahvistanut edellä esitetyn, tämä kirjeenvaihto muodostaa Suomen ja Yhdistyneiden kansakuntien välisen sopimuk-

HE 16/2020 vp

sen, joka tulee voimaan sinä päivänä, jona Suomen hallitus ilmoittaa Yhdistyneille kansakunnille, että UNOPS-sopimuksen voimaantulon edellyttämät valtiosisäiset menettelyt on saatettu päätökseen.

Vastaanottakaa, Arvoisa Ulkoasiainneuvos, korkeimman kunnioitukseni vakuutus.

Catherine Pollard

Alipääsihteeri, hallintostrategiat, -politiikka ja -valvonta

8 November 2019

His Excellency

Mr. Jukka Salovaara

Permanent Representative of Finland to the United Nations

New York

Excellency,

I am pleased to write to you regarding the ongoing cooperation between the Government of Finland and the United Nations regarding the establishment of the United Nations Technology Innovation Lab in Espoo, Finland (hereinafter “UNTIL”). As you are aware, UNTIL has been established as a project of the United Nations in which the United Nations, acting through its Department of Management Strategy, Policy and Compliance, Office of Information and Communications Technology, intends to explore innovative technological strategies to promote the effectiveness of United Nations activities and programmes to support the achievement of the Sustainable Development Goals.

As you are further aware, the Government of Finland and the United Nations agreed to apply the Agreement between the United Nations University and the Government of Finland regarding the World Institute for Development Economics Research of 4 February 1984 to the initial pilot phase of UNTIL, through an exchange of letters dated 15 January 2018 and 21 February 2018. As the initial pilot phase of UNTIL is coming to an end, I note the need to ensure that there is a legal framework in place for the continued activities of UNTIL in Finland.

To this end, I wish to propose that the Agreement between the Government of Finland and the United Nations Concerning the Office in Finland of the United Nations Office for Project Services, concluded on 12 August 2019 (the “UNOPS Agreement”), shall apply *mutatis mutandis* to UNTIL and its activities and personnel in Finland, including personnel from the pilot phase that continue to work for UNTIL. I further propose that, upon receipt of your Government’s confirmation in writing of the above, this exchange of letters shall constitute an Agreement

HE 16/2020 vp

between the United Nations and Finland which shall enter into force on the date of notification from the Government of Finland to the United Nations indicating that the internal procedures necessary for the UNOPS Agreement's entry into force have been completed.

Please accept, Excellency, the assurances of my highest consideration.

Catherine Pollard

Under-Secretary-General for Management Strategy, Policy and Compliance

SUOMEN VASTAUSKIRJE

(suomennos)

PC0RMXZJ-73

20.12.2019

Catherine Pollard

Alipäsihteeri, hallintostrategiat, -politiikka ja -valvonta

Arvoisa Alipäsihteeri Pollard,

Minulla on kunnia ilmoittaa vastaanottaneeni 8. marraskuuta 2019 päivätyn kirjeenne, joka koskee Suomen hallituksen ja Yhdistyneiden kansakuntien välistä yhteistyötä Yhdistyneiden kansakuntien teknologiainnovaatioiden laboratorion (UNTIL) perustamiseksi Espooseen, Suomeen.

Kirjeenne mukaan Yhdistyneet kansakunnat ehdottaa, että Suomen hallituksen ja Yhdistyneiden kansakuntien välillä 12. elokuuta 2019 tehtyä sopimusta Yhdistyneiden kansakuntien hankepalveluiden toimiston Suomen-toimistosta ("UNOPS-sopimus") sovelletaan vastaavasti (mutatis mutandis) UNTILiin sekä sen toimintaan ja henkilöstöön Suomessa, mukaan lukien kokeiluvaiheen henkilöstö, joka jatkaa työskentelyään UNTILissa.

Minulla on kunnia vahvistaa, että ehdotuksenne on Suomen hallituksen hyväksyttävissä. Tämä kirjeenvaihto muodostaa Suomen hallituksen ja Yhdistyneiden kansakuntien välisen sopimuksen. Sopimus tulee voimaan päivänä, jona Suomen hallitus ilmoittaa Yhdistyneille kansakunnille, että sopimuksen voimaantulon edellyttämät valtiosisäiset menettelyt on saatettu päätökseen.

Vastaanottakaa, arvoisa Alipäsihteeri Pollard, korkeimman kunnioitukseni vakuutus.

HE 16/2020 vp

Kunnioittavasti
Jyrki Terva
Ministerineuvos
Suomen pysyvä edustusto Yhdistyneissä kansakunnissa

CORMXZJ-73

20.12.2019

Catherine Pollard
Under-Secretary-General for Management Strategy,
Policy and Compliance

Dear Under-Secretary-General Pollard,

I have the honor to acknowledge the receipt of your letter dated 8 November 2019, concerning cooperation between the Government of Finland and the United Nations regarding the establishment of the United Nations Technology Innovation Lab (UNTIL) in Espoo, Finland.

According to your letter, the United Nations would like to propose that the Agreement between the Government of Finland and the United Nations Concerning the Office in Finland of the United Nations Office for Project Services, concluded on 12 August 2019 (the "UNOPS Agreement"), shall apply mutatis mutandis to UNTIL and its activities and personnel in Finland, including personnel from the pilot phase that continue to work for UNTIL.

I have the honor to confirm that your proposal is acceptable to the Government of Finland. This exchange of letters shall constitute an Agreement between the Government of Finland and the United Nations. The Agreement shall enter into force on the date of notification from the Government of Finland to the United Nations indicating that the internal procedures necessary for this Agreement to enter into force have been completed.

Please accept, Under-Secretary-General Pollard, the assurances of my highest consideration.
Yours sincerely,

Jyrki Terva
Minister Councillor
Permanent Mission of Finland to the United Nations